

Γ. ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΟΥ ΠΑΛΙΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Παρατηρήστε τις εικόνες που ακολουθούν και συγκεντρώστε πληροφορίες για την κατάσταση της ελληνικής εκπαίδευσης στις αρχές του εικοστού αιώνα. Ποιες διαφορές μπορείτε να εντοπίσετε αν τις συγκρίνετε με τη σημερινή κατάσταση; Πιστεύετε ότι σήμερα τα πράγματα είναι καλύτερα ή χειρότερα; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

Συσσίτιο στο παλιό Δημοτικό Σχολείο 1958

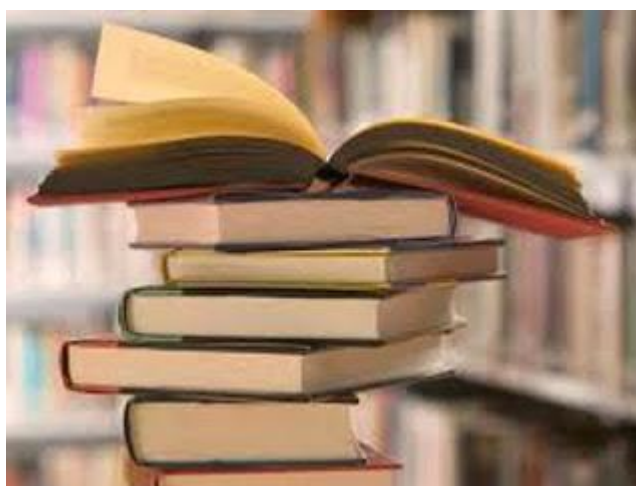

Δ. Η "ΝΕΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ"

Σύμφωνα με τη νέα παιδαγωγική μέθοδο της εποχής που ο συγγραφέας ήταν μαθητής, τα παιδιά έπρεπε να μαθαίνουν μέσα από τις εμπειρίες και τις αισθήσεις τους (βλέπουν τα καινούρια πράγματα, τα αγγίζουν, τα ζωγραφίζουν, κλπ) και με τον τρόπο αυτό αφομοιώνουν καλύτερα τις νέες γνώσεις.

Η νέα παιδαγωγική μέθοδος όμως αφορούσε και τις σχέσεις των μαθητών με τους δασκάλους τους. Ο δάσκαλος έπρεπε να σταθεί με αγάπη και κατανόηση απέναντι στην ευαισθησία των παιδιών, ακόμη και στα παιχνίδια ή τις αταξίες τους, και να αναπτύξει πιο ουσιαστικές σχέσεις και επικοινωνία με τους μαθητές του.

Στο κείμενο του Νίκου Καζαντζάκη ο δάσκαλος της Τετάρτης τάξης του Δημοτικού, από τη μια μεριά αναγγέλλει ότι θα εφαρμόσει τις νέες παιδαγωγικές μεθόδους που είχε σπουδάσει στην Αθήνα, αλλά από την άλλη μεριά δεν τις εφαρμόζει στην τάξη στο σύνολό τους. Παρακινεί τα παιδιά να χρησιμοποιούν τις αισθήσεις τους και να μαθαίνουν μέσα από την εμπειρία τους, ενώ ταυτόχρονα τους φέρεται με μεγάλη σκληρότητα και αυστηρότητα, δέροντάς τους αλύπητα. Το αποτέλεσμα είναι ότι τα παιδιά δεν αντιλαμβάνονται τη διαφορά της νέας μεθόδου σε σχέση με τις παλαιότερες και θεωρούν ότι η Νέα Παιδαγωγική είναι η γυναίκα του δασκάλου τους.

Ε. ΠΑΡΑΛΛΗΛΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

Στα κείμενα που ακολουθούν υπάρχουν πολλές ομοιότητες με τις παιδαγωγικές μεθόδους που αναφέρει ο Ν. Καζαντζάκης στη «Νέα Παιδαγωγική». Μπορείτε να εντοπίσετε μερικές από αυτές; Υπάρχουν κάποιες που εξακολουθούν αυτούσιες ή παραλλαγμένες να εφαρμόζονται και στο σημερινό σχολείο; Ποιοι από τους παρακάτω δασκάλους πιστεύετε ότι αποτελούν φωτεινά παραδείγματα που έκαναν σωστά τη δουλειά τους;

1. "Τα μέρη του ... λόγου"

«...Στην ψηλή δασκαλοκαθέδρα ξάνοιξα να γέρνει καμπουριασμένος ένας ξεραγκιανός κ' ένας ασκημομούτρης, που άγριες έριχνε ολόγυρα ματιές...Ένας ξερόβηχας συχνά του τον έκοβε το λόγο. Με πολύ θόρυβο έφτυνε, θορυβούσε περισσότερο κάθε φορά που θύμωνε. Στεκόταν μπροστά στο δάσκαλο ορθό το φτωχό μαθητούδι και τον έβλεπε, καθώς το πουλάκι το φίδι που πετρώνει.

-“Απόδος, ω κατάρατε, τα πορθμεία! Βόα, ει τούτο σοι ήδιον, ω Χάρων”. Ποίον μέρος λόγου είναι εκείνο το “τα”;

-Αντωννυμία! τρεμοψιθύρισε ο μαθητής.

-Ούξω να χαθείς, κουρουνιασμένε! Αντωννυμία, βρε!

Και τινάχτηκε φοβερός. Το παιδί στάθηκε βουβό και εξακολούθησε να τρέμει. Τέλος πάντων θάρρειψε κι είπε!

-Όνομα!

-Όνομα! Όνομα! Όνομα! Θεομπαίχτη!

Κατέθηκε από τη δασκαλοκαθέδρα, όρμησε, άδραξε απ' το αυτί το παιδί, του χτύπησε το κεφάλι στον τοίχο, ξεφώνισε:

-Άρθρον, βρε, άρθρον! Μάθε, κακομοίρη, για να γίνεις άνθρωπος. Πρέπει να λιώσει το βρακί σου στην καρέκλα από το διάβασμα... Παιχνίδια, ε!

Όταν επιτέλους άφησε το αυτί του παιδιού, είδα πως τα νύχια του δασκάλου είχαν σημειώσει στο αυτί του μαθητή ματωμένα χνάρια. Μα έτσι θα γινόμαστε ως το τέλος καλοί άνθρωποι.

Έξαφνα πλησιάζει σ' άλλο παιδί καθισμένο εκεί κοντά μου.

-Πού είναι η εξήγησίς (κάποια σχολική εργασία) σου;

-Δα...δα...σκαλε, αποκρίθηκε τραυλίζοντας ο γείτονάς μου, την...την...την ...ξέχασα στο σπίτι.

-Γρήγορα γονατιστός πάνω στο θρανίο.

Και χραπ! επικυρώνεται η δικαστική απόφαση μ' ένα γοργό μεγαλόπρεπο φτύσιμο κατάσταυρα στο πρόσωπο του ξεχασμένου μαθητή.

Και με μια ματιά ιεροεξεταστική ριμμένη σ' όλους μας απ' άκρη σε άκρη διακήρυξε:

-Θα σας λιώσω στο ξύλο, διαβόλοι! Τι νομίζετε! Θα σας αφήσω να κάνετε ό,τι θέλετε! Γράμματα! Γράμματα! Να μάθετε γράμματα!...».

Κωστής Παλαμάς, «Το σκολείο και το σπίτι», εκδ. Γκοβόστη.

2. "Τώρα θα δεις ..."

Το σχολείο μόνιμος βραχνάς αλλά και καταφύγιο. Γιατί όταν δεν είχε σχολείο, είχε δουλειά στο μαγαζί, θελήματα στο σπίτι. Μόνο που στο σχολείο έπρεπε να είσαι πάντα διαβασμένος και προσεχτικός, γιατί διαφορετικά έπεφτε ραβδί. Αυτά τα αναθεματισμένα μέρη του λόγου.

- Πόσα είναι, Κούκο; ρώτησε την ημέρα εκείνη ο Τζαναβάρας και ήμουν βέβαιος ότι ευχόταν να μην τα ξέρω για να με λιανίσει.

- Δέκα.

- Για πες τα...

- Άρθρο, όνομα ουσιαστικό, επίθετο, αντωνυμία, ρήμα, πρόθεση...

- Αυτά είναι έξι, δεν είναι δέκα. Τι τα 'κανες τ' άλλα; Φτου κι απ' την αρχή:

- Άρθρο, όνομα ουσιαστικό, επίθετο, αντωνυμία, ρήμα...

- Τώρα τα 'βγαλες πέντε! Είσαι με τα καλά σου;

- Όρθιος, εκεί με τους άλλους!

Ευτυχώς που υπήρχε παρέα, η οποία έφτασε στο τέλος να είναι αριθμητικά μεγαλύτερη από τα μέρη του λόγου.

- Γιατί δε διαβάσατε, ρε; τσίριξε. Τσιμουδιά.

Από ένα αστραφτερό χαστούκι στον καθένα. Και καθώς το δεχτήκαμε όλοι περίπου ατάραχοι, μας περνάει και δεύτερο χέρι από το άλλο μάγουλο. Και κάποια στιγμή βγάζει αφηνιασμένος τη λουρίδα και μας λιανίζει τα πόδια.

- Αύριο να μου το 'χετε γράψει είκοσι φορές στο τετράδιο και να το ξέρετε φαρσί!

Δημήτρης Γκιώνης.

3. "Διατί η μηλιά δεν έγινε μηλέα..."

Άλλα τὰ περιγραμμάτου τοῦ διδασκάλου μας δὲν περιωρίσθησαν εἰς τὰ ὀνόματά μας μόνον. Δὶς ἢ τρὶς τῆς ἑβδομάδος ἠγγάρευε τινὰς ἐξ ἡμῶν διὰ νὰ ξεβοτανίζομεν τὸν κήπο τῆς μητροπόλεως. Ἐγὼ δὲν ἔβλεπον τὴν ὥραν νὰ ἔλθῃ ἡ σειρά μου. Ἐν τῷ κήπῳ ὑπῆρχεν ἓν δένδρον ἀνθισμένον ὡς τὸ ἰδικόν μας. Χωρὶς ἄλλο θὰ ἐμάνθανον τί πρᾶγμα εἶναι αὐτὸ τὸ δένδρον. Ὅταν, τέλος, ἀγγαρευθεὶς καὶ ἐγὼ, εὐρέθην μετὰ τοῦ διδασκάλου ἐνώπιον τῆς μηλιάς:

- Τί πρᾶγμα ἐν' αὐτὸ τὸ δένδρον, δάσκαλε, τὸν ἠρώτησα, δεῖξας πρὸς αὐτὸν διὰ τοῦ δακτύλου.

- Μηλέα, ἀπεκρίθη ἐκεῖνος.

- Ὅχι! ἀπήνησα ἐγὼ, δὲν τὸ ξέρεις! Αὐτὸ 'ν' μηλιά!

Ἦτο ἡ κακὴ ὥρα ποῦ τὸ εἶπα, διότι ἀπὸ τότε ἤρχισαν τὰ βάσανά μου με αὐτὸν τὸν διδάσκαλον. Θεοὺς καὶ ἀνθρώπους μαρτύρομαι, ὅτι ἐγὼ ἠρώτησα οὐχὶ περὶ τοῦ ὀνόματος -τὸ ὄνομα τὸ ἤξευρον- ἀλλὰ περὶ τοῦ πράγματος: τί πρᾶγμα εἶναι τὸ δένδρον ἠθέλον νὰ μάθω, τίποτε ἄλλο. Ὁ διδάσκαλός μου ὅμως, δὲν ἤξεύρω τί παθῶν, ἀπεφάσισεν ἀπ' ἐκείνης τῆς στιγμῆς νὰ μὲ μάθῃ καὶ καλὰ ὅτι ἡ μηλιά δὲν εἶναι μηλιά, ἀλλὰ μηλέα!

- Πές πῶς τὸ λένε μηλέα! ἐκραύγαζεν ἕξαλλος ὁ ἰσχνὸς καὶ χλωμὸς νεανίσκος, κρατῶν με ἀπὸ τὸ ὠτίον καὶ δεικνύων τὸ δένδρον.

- Μπᾶ, π' ἀνάθεμά τον! ἐσκεπτόμην ἐγὼ ἠγανακτισμένος, πῶς ἤμπορεῖ αὐτὸ ποτε νὰ γίνῃ ἡ μηλιά μηλέα! Αὐτὸ εἶναι τὸ ἴδιο δένδρον ποῦ ἔχομεν εἰς τὸν κήπον μας, κάμνει τὰ αὐτὰ ἄνθη, τὰ αὐτὰ φύλλα, τοὺς αὐτοὺς καρπούς, δὲν ἤμπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι καὶ αὐτὸ μηλιά, ὅπως ἡ ἐδικὴ μας. Τὸ ξεύρω ἀπὸ μίας ἀρχῆς, με τὸ ἔμαθεν ἡ μητέρα μου. Τὸ λέγει ὁλος ὁ κόσμος! Ἐγὼ ποῖον νὰ πιστεύσω περισσότερον, τὴν μητέρα μου καὶ τοὺς χωριανούς μου ἢ αὐτὸν τὸν ξένον, ποῦ ἦλθε νὰ μᾶς ἀλλάξῃ τὰ ὀνόματά μας!

- Ὅχι δάσκαλε, δὲν τὸ ξέρεις! ἀπεκρινόμην ὀσάκις με ἠρώτα: αὐτὸ 'ν' μηλιά!

- Μπᾶ; Ἔτσι θές ἐσύ, χαίβανι; Τώρα νὰ σὲ δεῖξω ἐγὼ πῶς τὸ λέν.

Καὶ -αὐτοῦ σὲ τρώγει, αὐτοῦ σὲ πονεῖ- μοῦ ἔδωκεν ὁ ἀθεόφοβος τεσσαράκοντα παρὰ μίαν,

ὄξυτατα κραυγάζων ἐν τῷ μεταξύ νὰ εἰπῶ ὅτι ἡ μηλιά δὲν εἶναι μηλιά, ἀλλὰ μηλέα!

Τώρα πρέπει νὰ ἤξεύρετε ὅτι εἰς τὸ χωρίον μου ἐπικρατεῖ μία φυσικὴ κατὰ τῆς χασμωδίας ἀντιπάθεια, συνεπεία δὲ ταύτης αἱ πλεῖστοι τῶν λέξεών μας ὑπόκεινται εἰς ἐκθλίψεις πολλὰς καὶ συνιζήσεις, ἐνῶ ἄλλαι τινες λαμβάνουν τὸ γ μεταξύ τῶν φωνηέντων, ὡς τὰ θεγός, νέγος, ὠραίγα, ἀντὶ θεός, νέος, ὠραία κτλ. Εἶχον λοιπὸν ἐγὼ ὁ δυστυχῆς ὄχι μόνον νὰ θυσιάσω τὴν μηλιά εἰς τὴν μηλέαν, ἀλλὰ καὶ νὰ υπερνικήσω τὴν ἀντιπάθειαν ταύτην, νὰ προσφέρω δηλαδὴ μηλέα ἀντὶ μηλέα. Κατόρθωμα, πρὸς τὸ ὅποσον δὲν με ἐβοήθουν τότε τὰ φωνητικὰ μου ὄργανα. Φαντάζεσθε λοιπὸν τί ὑπέφερα ἀπὸ τὸν μονομανῆ ἐκεῖνον διδάσκαλον, ἕως ὅτου κατορθώσω καὶ τὸ ἐν καὶ τὸ ἄλλον, καὶ νὰ εἰπῶ ἐπὶ τέλους ὅτι ἡ μηλιά εἶναι μηλέα!

Ἐν τούτοις, ὅταν μετ' ὀλίγον, μεταβὰς εἰς τὸν οἶκον μας, εἶδον τὸ ὠραῖον μας δένδρον ἀνορθοῦν καὶ μυροβόλον ἐν τῷ κήπῳ, κολακευτικῶς περιβομβούμενον ὑπὸ τῶν ἐπ' αὐτοῦ πετομένων μελισσῶν, ἡσθάνθην τόσῃ ἐντροπήν, τόσῃ ἐντροπήν! Ἐνόμιζον ὅτι ἕκαστος τῶν πρασίνων ὀφθαλμῶν του μὲ ἔβλεπε θυμωμένος· ἕκαστον τῶν ἀνθέων τοι ἤνοιγε τὰ χεῖλη νὰ μὲ εἶπῃ ὅτι τὰ ἐπρόδωσα... Καὶ μοὶ ἐφάνη ὅτι ὁ γενικὸς ἐκεῖνος βόμβος ἦτο πικρὸς τῆς ἀνοησίας μου ἔλεγχος! Καὶ πῶς νὰ μὴ μὲ εἰποῦν ἀνόητον καὶ πῶς νὰ μὴ μ' ἐλέγξουν, ἀφοῦ τὸ δένδρον, τὸ ὁποῖο ἔβλεπα ἐνώπιόν μου, ἦτο ὅλως διόλου τὸ αὐτὸ μὲ τὸ δένδρον τῆς μητροπόλεως καὶ ὅμως ἐγὼ τὸ ἀρνήθηκα καὶ εἶπα ὅτι δὲν εἶναι μηλιά, ἀλλὰ μηλέα! Ἐνθυμοῦμαι ὅτι ὄλην ἐκείνην τὴν νύκτα ἔβλεπον εἰς τὸν ὕπνον μου τὰ ἄνθη τῆς μηλιάς ὡς ἄπειρον πληθὺν μικροσκοπικῶν ὠραίων λευκοφόρων κορασιῶν, τὰ ὁποῖα μὲ περιεβόμβουν παραπονούμενα, ἐπιπλήττοντα, ἐλέγχοντά με διὰ τὴν ἀνοησίαν μου.

Ὅταν τὴν ἐπιοῦσαν εἰσῆλθον εἰς τὸ σχολεῖον, ἔρριψα ἐπὶ τὸ διδασκάλου περιφρονητικόν, προκλητικόν βλέμμα.

- Πῶς τὸ λέγουν τὸ δένδρο ποῦ σὲ εἶπα, βρὲ χαῖβάνι; μὲ ἠρώτησεν ἐκεῖνος χαιρεκάκως.

- Μηλιά, δάσκαλε, ἀπήντησα ἐγὼ μετὰ πείσματος καὶ προέβην εἰς τὴν θέσιν μου.

Ἀλλὰ δὲν ἐπρόφθασα νὰ καθήσω καὶ μὲ συνέλαβεν ὁ σκληρὸς ἀπὸ τοῦ ὠτίου καὶ ἤρχισεν πάλιν νὰ μὲ βασανίζει. Δὲν εἶναι πολὺ τιμητικὸν διὰ τὸ γένος τῶν δασκάλων νὰ σᾶς διηγηθῶ ποσάκις ἐτιμωρήθην διὰ νὰ εἰπῶ καὶ καλὰ ὅτι ἡ μηλιά εἶναι μηλέα· διότι ἐννοεῖται ὅτι ἐπρεπεῖν ἐπὶ τέλους νὰ ἐνδώσω καὶ νὰ τὸ εἰπῶ, ἄλλως ἐκινδύνευεν ἡ ζωὴ μου. Ἐν τούτοις -τὸ λέγω πρὸς ἰκανοποίησιν τῆς ἰδικῆς μας τῆς μηλιάς- αὐτὴν δὲν τὴν ἐπρόδωσα. Καὶ ἰδοὺ πῶς: Ἀφοῦ εἶδον ὅτι δὲν ἠδυνάμην ν' ἀνθέξω πλέον εἰς τὴν σκληρότητα τοῦ ἀπανθρωπαρίου ἐκεῖνου, ἔκαμα τὸν ἐξῆς λογαριασμόν μὲ τὴν συνείδησίν μου καὶ εἶπον: αὐτὴ ἡ μηλιά, ποῦ εἶναι μέσα εἰς τὸ κήπον τῆς μητροπόλεως, ἤμπορεῖ νὰ εἶναι μηλέα· καὶ εἶναι μηλέα ὄχι δι' ἄλλον λόγον, παρὰ διότι ὁ διδάσκαλος δέρνει! Ἡ μηλιά ὅμως, ὅπου εἶναι μέσα εἰς τὸν κήπον μας, εἶναι μηλιά, διότι εἶναι μηλιά! Τοιοῦτοτρόπως συνεβιβάσθημεν μὲ τὸν διδάσκαλον.

Γεώργιος Βιζυηνός.

4. "Μάθημα ... Γεωγραφίας"

Το παιδί του Παρνασσού ἀκούει Γεωγραφία. Ὁ σχολάρχης, μὴν μπορώντας νὰ περπατήσει, καθόταν στὴν ἐδρα του μὲ μιὰ βέργα μακριά. Ἐνας χάρτης κρεμόταν κοντὰ του στὸν πίνακα, κι ἐκεῖ φώναζε ἕνα ἕνα τὰ παιδιὰ μὲ ονόματα εἰδικὰ τὸ καθένα: «κουτσουκέρα γίδα» ἢ «ρούσικο στιβάλι» ἢ «καλαπόδι» καὶ ἄλλα παρόμοια. Τα φώναζε νὰ εἰποῦν καὶ νὰ δείξουν τὸ μάθημα. Ἀλίμονο ἀν ξεχνιόταν ἕνα ποτάμι τῆς Ἀμερικῆς ἢ ὁ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων ἀπὸ κάποια πόλη τῆς. Ἡ βέργα ἐπέφετε βροχὴ μαζί μὲ τὶς βρисиές. Κι αὐτὸ ἦταν τὸ μόνον ποὺ συγκέντρωνε τὴν προσοχὴ ὅλων μας. Μόλις τελείωνε ὁμῶς καὶ φώναζε γιὰ μάθημα ἄλλο παιδί, γυρίζαμε ἀμέσως στὴ δουλειὰ μας. Ἄλλοι διάβαζαν κλεφτὰ κάτω ἀπὸ τὸ θρανίον τὸ παρακάτω, ἄλλοι παίζαμε μὲ κλωτσιές ἀθόρυβες, ὥσπου νὰ συγκεντρωθῶμε πάλιν μὲ νέο ξύλον καὶ νέες βρисиές. Καὶ συλλογιζόμενοι τῶρα τὴ Γεωγραφία ποὺ τὴν

είχα όλη μάθει απ' έξω, κι έβρισκα μονάχα πλήθος αριθμούς και ατέλειωτα μπερδεμένα ονόματα από ποταμούς, βουνά και πόλεις...

Α. Δελμούζος,

"Γώς έγίνα δάσκαλος".

5. "... ο δάσκαλος αύριο θα χαμογελάει..."

Και ο Δημητρός συλλογίστηκε το δάσκαλό του, που έμπαινε κάθε μέρα στην τάξη κατσουφιασμένος κι άγριος, σαν να τον έδερνε κάθε πρωί ο πατέρας του. Δε θυμάται να γέλασε ποτέ.

- «Διατί εφόνευσεν ο Ηρακλής τας Στυμφαλίδας όρνιθας»

«Για να γεμίσει προσκέφαλα με τα πούπουλα», φώναξε ο Πανούτσος:

Τα παιδιά γέλασανε, μα ο δάσκαλος σούφρωσε τα φρύδια του. Κατέβηκε άγριος από την έδρα κι έδωκε τέτοιο ξύλο στον Πανούτσο, που όλοι βουβάθηκαν. Μόνο με το Ζακυθινό δε θυμώνει· θα πεις, αυτός είναι καλός μαθητής και τα λέει όλα με τη σειρά:

- «Και ο θεός καταράστηκε τους πρωτοπλάστους και είπε στον Αδάμ να κερδίζει τον άρτον του με τον ιδρώτα του προσώπου του».

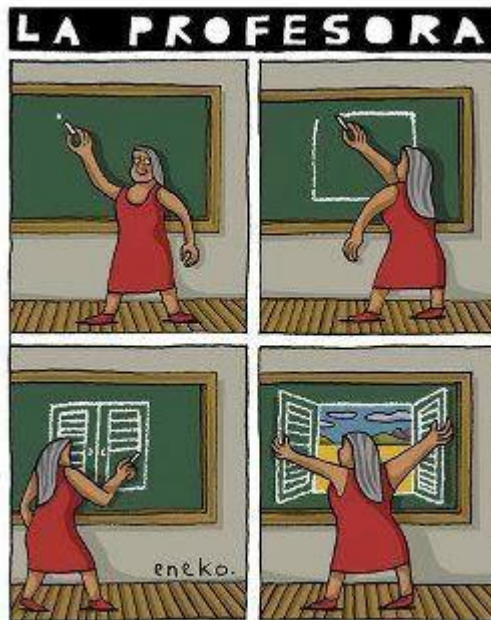
Τα φρύδια του δασκάλου ξεσούφρωσαν και το πρόσωπο του έγινε μαλακότερο. ...«κι εσύ φίδι, να είσαι καταραμένο και να σέρνεσαι εις τους αιώνες με την κοιλίαν σου».

«Και πώς περπατούσε πρωτύτερα;» ρώτησε ο καημένος ο Δημητρός, μα έφαγε κι αυτός της χρονιάς του.

Και να σου ορκίζεται ο Πανούτσος, πως αυτός ο δάσκαλος αύριο θα χαμογελάει! Να το βλέπεις και να μη το πιστεύεις!

Κατίνα Παπά, «Η εκδρομή του

Δημητρού», 1935.

6. Όταν ήμουν δάσκαλος

Τα μαθήματα ήρχισαν με μίαν προσλαλιάν προς τους μαθητάς, εις την οποία είπα τα εξής περίπου:

«Δεν είμαι από τους δασκάλους τους οποίους γνωρίσατε μέχρι τούδε. Θέλω να γίνω φίλος σας και όχι τύραννος, να σας φανώ ωφέλιμος και όχι να σας κάμω δειλούς και ταπεινούς· να με σέβεσθε και να με αγαπάτε και όχι να με τρέμετε. Μερικοί από σας άλλως τε κοντεύει να έχετε την ηλικίαν μου. Έως χθες ήμουν κι εγώ μαθητής και δεν επιθυμώ να με μισήσετε, όπως εμίσησα εγώ μερικούς από τους δασκάλους μου. Δε θ' απαιτώ να μαθαίνετε μεγάλα πράγματα, τα οποία δε θα σας αφήνουν καιρόν να παίζετε, ως απαιτεί η ηλικία σας. Αλλά τα ολίγα αυτά εννοώ να τα μαθαίνετε καλά. Φρονώ ότι με το γλυκύ θα κάμωμεν καλύτερα την εργασία μας, ενώ οι άλλοι δάσκαλοι νομίζουν απαραίτητον το ξύλον και τας ύβρεις. Σας παρακαλώ, μη με αναγκάσετε να πιστέψω ότι έχω άδικον και ότι έχουν δίκαιον οι άλλοι δάσκαλοι».

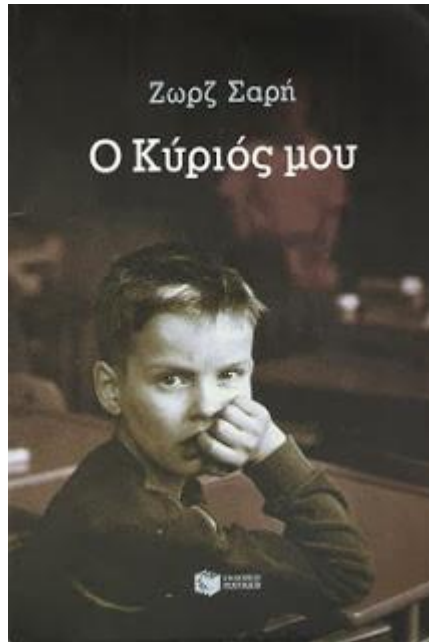
Οι μαθηταί μου ήκουσαν τους λόγους μου με έκπληξιν, ήτις επί τέλος έγινε ακτινοβόλημα χαράς.

«Λοιπόν, είσθε σύμφωνοι;» τους ηρώτησα.

«Σύμφωνοι» απήντησαν.

Και ετήρησαν την υπόσχεσίν τους, όπως ετήρησα κι εγώ την ιδικήν μου.

Ιωάννης Κονδυλάκης, Όταν ήμουν δάσκαλος κι' άλλα διηγήματα, Αθήνα 1930

7. Η παιδαγωγική της αποδοχής και της αγάπης.

Ποιες παιδαγωγικές αρχές και μεθόδους διδασκαλίας εφαρμόζει ο καινούριος δάσκαλος;

Πώς αντιμετωπίζει τον ατίθασο μαθητή, Πασχάλη, ο οποίος κάνει ό,τι μπορεί για να τον προκαλέσει;

Μπορείτε να προβλέψετε τη συνέχεια;

•••

Η πέμπτη δημοτικού έστεκε όρθια μπροστά του.

— Καλημέρα, είπε. Είμαι ο δάσκαλος σας.

— Και πώς σε λένε, ρε;

Ο δάσκαλος με τα μάτια έψαξε να βρει τη φωνή. Ο μαθητής είχε κοντοκουρεμένο

μαλλί και το πρόσωπο του ήταν πασαλειμμένο σκόνη και μύξες.

Ο δάσκαλος τον πλησίασε κι έκανε να του χαϊδέψει το κεφάλι, όμως το αγόρι

τραβήχτηκε προς τα πίσω.

— Και σένα πώς σε λένε;

— Πασχάλη, ρε.

— Εμένα με λένε Γιώργο. Χαίρω πολύ, Πασχάλη Ρε.

— Πασχάλη, χωρίς Ρε.

— Συγγνώμη, νόμιζα πως Ρε είναι το επώνυμο σου.

— Πασχάλη με λεν, βροντοφώναξε το αγόρι. Πασχάλη Στέργιου.

Ο καινούριος δάσκαλος ήταν ψηλός, γεροδεμένος και όμορφος, καλά καλά ούτε τριάντα χρονών. Ήρεμος

Ο Πασχάλης συνέχισε:

— Χάπια πίνεις;

Η ερώτηση έμεινε ξεκρέμαστη. Τι να 'θελε να πει ο πιτσιρικάς;

— Όχι, του απάντησε ο δάσκαλος.

— Κι ο άλλος δεν έπινε χάπια, όμως στο τέλος. Τα παιδιά γέλασαν.

— Και τι θα κάνεις χωρίς χάρακα;

Άλλη ερώτηση του Πασχάλη που μπέρδευε το δάσκαλο.

— Και τι σχέση έχει ο χάρακας με τα χάπια; Ένα κορίτσι, ψηλό για την τάξη του, μελαχρινό με κοκάλινες πεταλούδες στα μαλλιά, σήκωσε το χέρι να μιλήσει:

— Με λένε Ειρήνη. Ο άλλος μας δάσκαλος όλο χτυπούσε το χάρακα πάνω στην έδρα και φώναζε «σκασμός», ώσπου έσπασε στα δυο ο χάρακας. Με το χάρακα βαρούσε τον Πασχάλη. Στο τέλος όλο χάπια έπινε.

— Εγώ δε θα χρειαστώ χάπια, ούτε και χάρακα.

— Πιάσ' τ' αυγό και κούρευ' το, τον προκάλεσε ο Πασχάλης. Άντε γεια.

Κούνησε το χέρι του και βγήκε με το πάσο του από την τάξη.

Ο δάσκαλος δεν τον εμπόδισε. Ήταν η πρώτη σύγκρουση.

...

Ο δάσκαλος κρατούσε στο κάθε χέρι από μια μεγάλη φουσκωμένη σακούλα, ανέβηκε στο βάθρο και τις ακούμπησε κάτω από το μαυροπίνακα.

— Τι 'ναι τούτες οι σακούλες; παραξενεύτηκαν οι μαθητές κι έτριξαν τα θρανία. Ο Πασχάλης ψιθύρισε στο Λευτέρη:

— Αλλού γι' αλλού ο άνθρωπος...

Ο δάσκαλος κάθισε στην έδρα του, έκανε να μιλήσει, δε μίλησε, σηκώθηκε, προχώρησε

ως την άκρη του βάθρου και τότε είπε:

— Παιδιά μου, σήμερα θα κλέψω λίγη ώρα από το μάθημα ιστορίας γιατί έχω να σας πω κάτι σημαντικό. Οι μαθητές τέντωσαν τ' αυτιά τους. Ούτε ένα κιχ.

— Σας έφερα βιβλία. Όχι σχολικά. Βιβλία που έγραψαν συγγραφείς για παιδιά, παραμύθια και μυθιστορήματα. Τα διάβαζα όταν ήμουν μαθητής του δημοτικού και του γυμνασίου. Θα σας τα μοιράσω κι αν θέλετε τα διαβάσετε. Λέω ΑΝ ΘΕΛΕΤΕ, γιατί τα εξωσχολικά βιβλία δεν πρέπει αναγκαστικά να τα διαβάσετε. Όλη σας η μέρα είναι γεμάτη ΠΡΕΠΕΙ. ΠΡΕΠΕΙ να σηκωθείτε νωρίς το πρωί για να πάτε σχολείο, ΠΡΕΠΕΙ να διαβάσετε ιστορία, γεωγραφία, συντακτικό, ΠΡΕΠΕΙ να λύσετε τις ασκήσεις των μαθηματικών, ΠΡΕΠΕΙ να είστε υπάκουοι, φρόνιμοι, προσεκτικοί την ώρα του μαθήματος, ΠΡΕΠΕΙ, ΠΡΕΠΕΙ, ΠΡΕΠΕΙ... Αμάν! Ε λοιπόν, το εξωσχολικό, ένα μυθιστόρημα, λόγου χάρη, δεν είναι ένα ΠΡΕΠΕΙ, αλλά ένα ΘΕΛΩ. ΑΝ ΘΕΛΕΤΕ το ξεφυλλίζετε και το διαβάσετε, ΑΝ ΘΕΛΕΤΕ πηδάτε σελίδες κι αν δε σας διασκεδάσει το παρατάτε. Το εξωσχολικό βιβλίο είναι παιχνίδι, κανένας δεν πρόκειται να σας βαθμολογήσει.

...

— Την άλλη βδομάδα θα παρακολουθήσει το μάθημα των ελληνικών ο
σχολικός
σύμβουλος κι απο-φάσισα, έτσι ξαφνικά, να βάλω στους μαθητές μου να
διαβάσουν, ή
μάλλον να παίξουν, Τον Νεκρού Αδερφού, το δημοτικό τραγούδι. Δεν ήξερα
πώς να τα
καταφέρω. Το διάβασα πρώτα εγώ, ολόκληρο παρακαλώ, κι όλο περίμενα
κάποια
αντίδραση βαρεμάρας ή ανυπομονησίας. Ε λοιπόν, μ' άκουγαν σιωπηλοί.
Μόνο στο
τέλος σφύριξε ο ψηλός, αλλά μάλλον επαινετικό ήταν το σφύριγμα του. Κι
ύστερα
βούτηξα στα βαθιά νερά. Μοίρασα τους ρόλους. Αφηγητής, είπα, θα είναι ο
Τάκης, και
δεν είπε όχι ο μάγκας, ούτε σφύριξε, κι έπειτα, αποφασιστικά, είπα να κάνει
ο Πασχάλης
τον Κωνσταντή. Να τον έβλεπες, Ελένη, πώς κοκκίνισε! Διάλεξα μια
μικρή, η αλήθεια,
λίγο συνεσταλμένη, τη Φωτεινή, να κάνει τη μάνα κι εκείνη έβαλε τα
κλάματα, δεν
ήθελε. Κι αμέσως πετάχτηκε η Ειρήνη, αυτή κι αν ήθελε! Την Αρετή θα την
παίξει η
Μαρία του φούρναρη.....

Και ο σχολικός σύμβουλος, ο κύριος Μάριος Χρηστίδης, έδωσε θερμά
συγχαρητήρια στο
δάσκαλο:

— Ο τρόπος που προσέγγισαν οι μαθητές το δημοτικό τραγούδι ήταν λίαν
επιτυχής. Το
μάθημα έγινε παιχνίδι και το παιχνίδι γνώση. Ό,τι καλύτερο η συλλογική
εργασία στο
σχολείο.

Ζωρζ Σαρή, Ο κύριός μου.

- Ο Ν. Βρεττάκος αφιερώνει το παρακάτω ποίημα «Στη γυναίκα με το τσακισμένο χέρι» σε μια καθηγήτρια που υπηρετεί σ' ένα φτωχό ορεινό χωριό της Ηπείρου, το Καλέντζι.
Ποια είναι η παιδαγωγική αρχή που ακολουθεί η καθηγήτρια;
Τι διαπιστώνει προσπαθώντας να την εφαρμόσει στην πράξη;
Ποιες σκέψεις και ποια συναισθήματα σας γεννάει το ποίημα αυτό;

8. Τα δεκατέσσερα παιδιά

«...Εν αρχή ην η αγάπη...» μελωδούσε γιομίζοντας το γυμνό σου δωμάτιο μια παράξενη άρπα, καθώς σ' έπαιρνε ο ύπνος και το χέρι σου, κρύο, σαν κλωνί λεμονιάς σε νεκρό, αναπαύονταν πάνω στο στήθος σου. Κι έβλεπες πως άνοιγε τάχα μια πόρτα στον ύπνο σου. Πως μπαίνουν τα δεκατέσσερα παιδιά λυπημένα και στεκόντουσαν γύρω σου. Τα μάτια τους θύμιζαν σταγόνες σε τζάμια: «Έλεος! Έλεος! Έλεος!...» τινάζοντας τη βροχή και το χιόνι από πάνω τους, τα ζύγιαζες με το βλέμμα σου σα να' θελες να τους κόψεις την ευτυχία στα μέτρα τους, ενώ η άρπα συνέχιζεν απαλά μες στον ύπνο σου: «... Ό,τι θέλει κανείς μπορεί να φτιάξει με την αγάπη. Ήλιους κι αστέρια, ροδιώνες και κλήματα...». Αλλά εσύ προτιμούσες μπουτίτσες φοδραρισμένες με μάλλινο, πουκάμισα κλειστά στο λαιμό - γιατί φυσάει πολύ στο Καλέντζι! Έβλεπες πως ράβεις με τα δυο σου χέρια, έβλεπες πως ζυμώνεις με τα δυο σου χέρια κι ονειρευόσουν πως μπαίνεις στην τάξη με δεκατέσσερις φορεσιές, με δεκατέσσερα χριστόψωμα στην αγκαλιά σου.

Αλλά ξύπναγες το πρωί κι άκουγες που έβρεχε. Σε δίπλωνε σα μια λύπη τ' αδιάβροχό σου κι ο δρόμος για το σχολειό γινόταν πιο δύσκολος. Βάδιζες κι είχες σκυμμένο το πρόσωπο σαν να 'ταν κάποιος απάνω σου και να σ' έκρινε για τ' άδεια σου χέρια. Σαν να 'φταιγες μάλιστα, σ' όλη τη διαδρομή σε μπάτσιζε το χιονόνερο.

Έμπαινες στο σχολειό κι όπως τ' αντίκριζες μοιραζόταν σε δεκατέσσερα χαμόγελα το πρόσωπό σου. Θυμόσουν πως η αγκάλη σου ήταν μισή κι ανεβαίνοντας πάνω στην έδρα σου άνοιγες τη λύπη σου και τα σκέπαζες, όπως ο ουρανός σκεπάζει τη γη.

Ώρα 8 και 20 ακριβώς.

Το μάθημα αρχίζει κανονικά.

Εσύ πάνω απ' την έδρα και απ' αντίκρου σου ο Χριστός,
απαλός και γλυκός μες στο κάδρο του,

δίνετε τα χέρια πάνω από τα κεφάλια τους
να τους κάμετε μια σκέπη από ζεστασιά,
γιατί σας ήρθανε και σήμερα μουσκεμένα
κι η λύπη περπατάει μες στα μάτια τους,
όπως ο σπουργίτης πάνω στο φράχτη.

Το καλαμπόκι δεν ψώμωσε το περσινό καλοκαίρι
κι ακούς το ψωμάκι που κλαίει μες στις μπόλιες τους.
Ώρα 10 και 20'. Το μάθημα συνεχίζεται.

Οι σπουργίτες σου χτυπούν τα φτερά τους.

Το μολύβι πεθαίνει ανάμεσα στα κοκαλιασμένα τους δάχτυλα.

Η καρδιά σου είναι τώρα μια στάμνα σπασμένη.

Τα λόγια σου βγαίνουν αργά, σα μια βρύση που στέρεψε:

«Ο μέγας Αλέξανδρος... Ο μέγας Αλέξανδρος...

Ο μέγας Αλέξανδρος...».

Τα δάχτυλά σου είναι πέντε. Τα μέτρησες δέκα φορές.

Τα δάχτυλά σου είναι πέντε. Μετράς το ένα χέρι σου

- τ' άλλο σου βρίσκεται τυλιγμένο σε συννεφιά -

τα δάχτυλά σου είναι πέντε. Σηκώνεις το πρόσωπο,

κοιτάζεις τη στέγη, κάνεις πως σκέφτεσαι,

σκύβεις πάλι στην έδρα, ξεφυλλίζεις τον Αίσωπο,

κατεβαίνεις και γράφεις στο μαυροπίνακα,

κοιτάζεις τον ουρανό απ' το παράθυρο,

γυρίζεις το κεφάλι σου αλλού,

δεν μπορείς άλλο παρά να κλάψεις.

Παίρνεις το μαθητολόγιο στα χέρια σου,

κάτι ψάχνεις να βρεις, το σηκώνεις διαβάζοντας

και σκεπάζεις το πρόσωπό σου.

Νικηφόρος Βρεττάκος.

ΣΤ. ΤΟ ΞΥΛΟ ΒΓΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟ;

Ακολουθεί μία ανοικτή επιστολή από το
**Δίκτυο για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Σωματικής Τιμωρίας
στα Παιδιά**

που υπενθυμίζει σε όλους την αναγκαιότητα της μη βίαιης διαπαιδαγώγησης των παιδιών.

- Αφού μελετήσετε το κείμενο που ακολουθεί να παρουσιάσετε σε 1 παράγραφο τις απόψεις σας σχετικά με την αποτελεσματικότητα της σωματικής τιμωρίας ως τρόπου διαπαιδαγώγησης.

Ανοικτή Επιστολή στα Παιδιά, τους Γονείς και τους Εκπαιδευτικούς

Με αφορμή την 30^η Απριλίου, Παγκόσμια Ημέρα κατά της σωματικής τιμωρίας των παιδιών, οι φορείς που συμμετέχουμε στο «**Δίκτυο για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Σωματικής Τιμωρίας στα Παιδιά**» σας καλούμε να πάρετε μέρος στην προσπάθειά μας να βγάλουμε το ξύλο και κάθε μορφή βίας από τη ζωή μας, να μάθουμε να επικοινωνούμε με μη βίαιους τρόπους σε όλους τους χώρους όπου συνυπάρχουμε.

Οι σύγχρονες παιδαγωγικές επιστήμες τονίζουν ότι το ξύλο, όπως και η χρήση βίας γενικότερα, δεν κάνει καλό στα παιδιά. Αντιθέτως, βλάπτει την ψυχική τους ισορροπία, δεν τα συνενώνει πραγματικά, προσβάλλει την προσωπικότητά τους, τα μαθαίνει να χρησιμοποιούν και τα ίδια τη βία για να επιβληθούν, ενώ μπορεί να οδηγήσει ακόμη και σε σοβαρές μορφές κακοποίησής τους. Αυτοί είναι και οι λόγοι για τους οποίους έχει αναπτυχθεί μια παγκόσμια κίνηση για την εξάλειψη της βίας από τη ζωή των παιδιών. Στην Ελλάδα, ο **νόμος του 2006** για την αντιμετώπιση της βίας στην οικογένεια καθιστά σαφές ότι η σωματική τιμωρία σε βάρος των παιδιών δεν επιτρέπεται. Η χρήση της σωματικής τιμωρίας δεν επιτρέπεται ούτε στο σχολείο και στα ιδρύματα.

Ωστόσο, ο νόμος δεν αρκεί. Χρειάζεται να αλλάξουν και οι συνήθειές μας. Να δοκιμάσουμε άλλους τρόπους διαπαιδαγώγησης όπως το διάλογο, την κατανόηση, την υπομονή και την πειθώ. Να θέσουμε ξεκάθαρους κανόνες με συνέπειες οι οποίες όμως δεν θα προσβάλλουν την προσωπικότητα του παιδιού. Και το κυριότερο, με το παράδειγμά μας να πείσουμε τη νεότερη γενιά ότι η χρήση βίας δεν είναι ο κατάλληλος τρόπος για να αντιμετωπίζουμε τις δυσκολίες μας και να επιβαλλόμαστε.

Για να τα πετύχουμε αυτά, χρειάζεται να προσπαθήσουμε όλοι μας. Να συζητάμε, να συμφωνούμε ή να διαφωνούμε και, προπάντων, να εξηγούμε το πώς θα συνυπάρχουμε ειρηνικά.

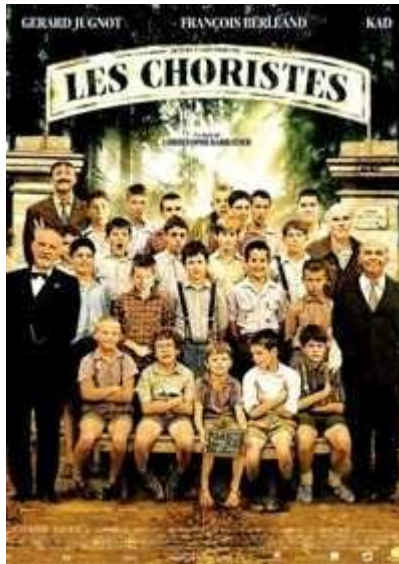
Οι μεγαλύτεροι με το παράδειγμά μας και οι μικρότεροι με τους τρόπους μας, να επιδιώκουμε την τήρηση των κανόνων και την επίλυση των προβλημάτων μας, χωρίς να προσφεύγουμε στη βία, που μπορεί να έχει σοβαρές επιπτώσεις για όλους.

Γιατί είναι δικαίωμα όλων των παιδιών αλλά και των μεγάλων, να μπορούμε να μεγαλώνουμε και να ζούμε ειρηνικά, χωρίς βία.

Για πολλά χρόνια στη χώρα μας μάθαμε να λέμε ότι «το ξύλο βγήκε από τον Παράδεισο». Σήμερα, μπορούμε να υιοθετήσουμε ένα νέο σύνθημα:

«Το ξύλο βγήκε από τον Παράδεισο. Ας βγει και από τη ζωή μας» !

Ζ. ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ:

Αξίζει να δει κανείς τη Γαλλική ταινία, "ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΧΟΡΩΔΙΑΣ" (LES CHORISTES).

Σκηνοθεσία: Κριστόφ Μπαρατιέ.

Παίζουν: Ζεράρ Ζινιό, Φρανσουά Μπερλεάν, Ζακ Περέν.

Έγχρωμη, 2004.

Διάρκεια: 95΄

Υπόθεση: Το 1948 ο Ματιέ, ένας άνεργος δάσκαλος μουσικής, βρίσκει δουλειά ως επιτηρητής σε επαρχιακό σωφρονιστικό οικοτροφείο ανηλίκων. Παρά τις αντιρρήσεις του αυταρχικού διευθυντή, οργανώνει μια χορωδία και μέσα από τη μουσική προσπαθεί να αναμορφώσει τις ψυχές των ατίθασων μαθητών. Μια μεγάλη επιτυχία στη Γαλλία. Υποψήφια για Όσκαρ τραγουδιού και ξενόγλωσσης ταινίας.

Μπορείτε να δείτε ολόκληρη την ταινία πατώντας

[εδώ](#)

Η. ΜΟΥΣΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ:

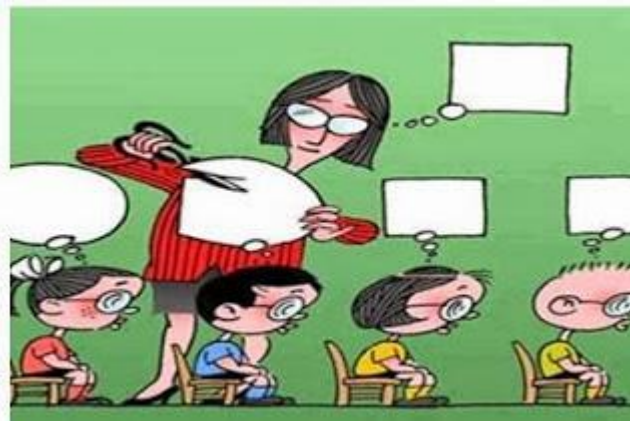
Πολύ παλιό αλλά εξαιρετικό κομμάτι από το δίσκο "The wall"
Διαβάστε πρώτα τους στίχους και μετά απολαύστε το πατώντας

[εδώ](#)

Another Brick in the Wall **Part 2**

We don't need no education
We dont need no thought control
No dark sarcasm in the classroom
Teachers leave them kids alone
Hey! Teachers! Leave them kids alone!
All in all it's just another brick in the wall.
All in all you're just another brick in the wall.

Ποιο είναι το μήνυμα που στέλνει το τραγούδι;
Οι εικόνες του βίντεο πιστεύετε ότι αποδίδουν το ίδιο νόημα;
Εσείς συμφωνείτε μαζί του; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

Θ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΤΑΞΙΔΑΚΙ ΣΤΗ ΣΟΥΗΔΙΑ

- Ένα καινούργιο σχολικό σύστημα στη Σουηδία εξαφανίζει τη σχολική αίθουσα όπως τη γνωρίζαμε και την αντικαθιστά μ' ένα περιβάλλον που ενθαρρύνει την "περιέργεια και τη δημιουργικότητα" των μαθητών.

- Η αρχιτέκτονας Rosan Bosch σχεδίασε έτσι το σχολείο ώστε τα παιδιά να μπορούν να εργάζονται ανεξάρτητα σε ανοιχτούς χώρους καθώς χαλαρώνουν, ή να πηγαίνουν στο "χωριό" για να δουλέψουν σε ομαδικά σχέδια εργασίας.

- Όλη η επίπλωση του σχολείου, που μοιάζει με τυχαίες γραμμές σε χαρτί, επιχειρεί να βοηθήσει τους μαθητές να εμπλακούν σε συζητήσεις καθώς θα εργάζονται σε σχέδια εργασίας.

- Το σχολείο είναι μη-παραδοσιακό με κάθε έννοια: δεν υπάρχουν βαθμολογίες και οι μαθητές μαθαίνουν μέσα σε ομάδες, που δεν σχηματίζονται απαραίτητα με βάση την ηλικία.

- Η φοίτηση στο σχολείο είναι δωρεάν, εφόσον ένας απ' τους γονείς του παιδιού είναι Σουηδός φορολογούμενος.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ: ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ.

